

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ НА ДЕПОЗИТНОМУ РИНКУ В УМОВАХ ФОРС- МАЖОРНИХ ОБСТАВИН

Коковихіна О.О.,
канд. економ. наук, доцент

Яловенко А.А.,
магістр
Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

Пандемія COVID-2019 стала непередбаченим викликом для економік багатьох країн. Щоб уникнути швидкого поширення захворювання, уряди більшості країн запровадили карантини, примусово закрили кордони, встановили обмеження на пересування людей та багато іншого. Безумовно, що це спричинило нестабільність на фінансових ринках, різкі коливання національних валют та погіршило економічні очікування населення.

Проведений аналіз закордонних наукових досліджень показує цікавий парадокс обсяги залучених депозитів зростали в більшості країн світу, незважаючи на нестабільність через пандемію. Зокрема, автори праці [1.], вивчаючи щотижневі коливання депозитів на банківському ринку США, відзначили зростання обсягів залучених банками коштів.

Найбільшою складовою депозитних коштів є вклади фізичних осіб, а пов'язані з ними операції відіграють одну з провідних ролей у функціонуванні як і самих банківських установ, так і фізичних осіб. Зі сторони банківської системи вони є основним джерелом поповнення ресурсної бази, що дозволяє їм підтримувати свій рівень ліквідності на достатньому рівні; зі сторони фізичних осіб – це гарний варіант по збереженню вартості заощаджень, що є хорошим джерелом накопичення.

Аналізуючи загальну ситуацію на депозитному ринку України, важливого значення набуває визначення рейтингу банківських установ, яким найбільше довіряють вкладники. Так, найкращі показники традиційно у АТ КБ «ПриватБанк» та АТ «Ощадбанк», вони займають лідерські позиції, серед банків з іноземним капіталом можна виділити АТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «УкрСиббанк» та АТ «ОТП БАНК».

У 2018-2022 роках збереглися високі темпи припливу гривневих коштів населення до банківської системи.

Незважаючи на зниження депозитних ставок, вкладники продовжують розміщувати гроші на гривневих депозитах.

Оприлюднені Міністерством фінансів України цифри свідчать про те, що в банківській системі України кожен рік нараховується все менше й менше банківських установ.

Так, станом на 01.01.2012 р. в Україні нараховувалося 176 банків, тут

наближається невеликий приріст до 2014 року, де була найбільша кількість діючих банків, а саме 180 банків, що є найвищим значенням за останні роки. Оскільки з кожним роком кількість зменшувалась, до 2015 року їх кількість скоротилася до 163 одиниць, а до 01.01.2022 року число банківських установ за даними НБУ становило 71 банк, в тому числі 33 банків з іноземним капіталом. Як було сказано раніше, на даний час кількість діючих банків знизилась до 69.

Отже, протягом останніх десяти років кількість діючих банків в Україні скоротилась більш як у два рази.

Станом на 1 жовтня 2022 року з 67 платоспроможних банків 44 установи були прибутковими та отримали чистий прибуток у розмірі 25.6 млрд грн, 23 – збитковими, зі збитком 18.2 млрд грн [2.].

Під впливом яскраво вираженої економічної, а також політичної нестабільності України, щорічно число діючих банківських установ набуває меншого значення. Більшість банків зберігають операційну ефективність в умовах війни, попри значні кредитні втрати.

Темпи приросту депозитів населення від час військового стану уповільнилися, але залишаються значними.

Депозити домашніх господарств у гривні демонструють зростання як з початку року, так і протягом червня–липня. Проте це зростання відбувається винятково через кошти до запитання (протягом січня–липня – з 282 до 400 млрд грн). Одним із чинників значного зростання залишків на пенсійних, зарплатних та інших видах поточних гривневих рахунків, очевидно, є зниження рівня фінансової інклюдії, що виявляється в обмеженні доступу до цих коштів для частини військовослужбовців, громадян на тимчасово неконтрольованій урядом території та мігрантів.

Натомість строкові вклади населення в гривні скорочуються – з 200 млрд грн на 01 лютого 2022 р. до 179 млрд грн на 01 серпня 2022 р. При цьому підвищення рівня облікової ставки не зупинило процес скорочення гривневих депозитів населення. Одним із чинників скорочення вкладів фізичних осіб у національній валюті є збереження низьких ставок закладами (у липні 2022 р. середньозважена ставка за новими гривневими депозитами населення до 1 року становила 9,1 % річних, що більше ніж удвічі нижче за рівень інфляції) [3.].

На даний час простежується приріст депозитів у банківській системі України. Населення під час військового положення у державі продовжує довіряти банківській системі. Більша частина депозитів в національній валюті та на короткостроковий термін. Також, суттєво впливає на довіру вкладників запровадження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб 100% гарантування суми вкладу на час дії воєнного стану та три місяці після нього.

Список літератури

1. Levine R. E., Chen L., Mingzhu T., Xie W. How Did Depositors Respond to Covid-19? NBER Working Paper. 2020. October. № w27964. URL : <https://ssrn.com/abstract=3714456> .

2. Фінансовий результат банківського сектору за 9 місяців 2022 року.
Національний банк України : веб-сайт. URL:
<https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/sib>

3. Підвищення облікової ставки НБУ до 25% річних. Перші підсумки.
НІСД : веб-сайт. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidvyshchennya-oblikovoyi-stavky-nbu-do-25-richnykh-pershi-pidsumky>